

Ljubljanski
ŠKOFIJSKI LIST

Letnik 1915

V Ljubljani

Natisnila Katoliška tiskarna

KAZALO

k letniku 1915

Ljubljanskega Škofijskega Lista.

(Skupaj 12 števil.)

A.	Stran	G.	Stran
Absolutio impertienda militibus in proelium vocatis	54	Gebet um den Frieden	48
Amerikanski listi	123	Gluhonemi in slepci	104
Anton Bonaventura, duhovnikom	9	Grobni križi — stari	80
» » Fastenhirtenbrief	32		
» » postni pastirski list	19	I.	
» » vernikom	107	Incardinatio religios. saecularizatorum	51
		Indulgentia plenaria Toties Quoties die 2. Novembris lucranda	146
B.		Indulgentiae orationem D. N. J. Chr. devoventium	59
Bakrene pavke	103	Instructio pastoralis Labacensis	88
Benedictionum facultates tempore belli	53	Invalidi	128
Benedictus XV. — litterae	1	Izročevanje beneficianskih temporalij	69
Binacija radi vojaške maše	103		
Birmovanje in kanonične vizitacije	16, 46	K.	
Bolgarski Rdeči križ	147, 149	Kaiserliche Verordnung v. 12. Okt. 1915 64, 71,	75
Bratovščina sv. Rešnjega Telesa	66	Kanonična vizitacija in birmovanje	46
		Klasifikacija konj	56
C.		Kompetenčne tabele	104
Capellani militum — facultates ad excipiendas fidelium confessiones tempore belli	59	Konference dekanov	17, 67, 123
Cerkvena pesem	91	» pastoralne	17, 134
Cerkveni računi	147	» sodalitatistis	17, 99
Collecta pro re gravi imperata	60	Konkurzni razpis:	
Communio et celebratio missae in castris	60	Poljanica, Slap	18
Communio ministrorum missae	54	Planina pri Rakeku, Smlednik	58
Constitutio Apostolica de sacro ter peragendo die 2. Novembris	121	Osilnica, Boštanj, Sveta Gora, kanonikat v Novem mestu, Codellijev kanonikat v Ljubljani	74
Cultus sacr. Cordis Jesu Eucharistici	109	Rudnik, Nova Oselica	105
		Goče	114
D.		Sv. gora, Hinje, Mošnje, Rauberjev beneficij, Nemška Loka, Spodnja Idrija, Javorje nad Škofjo Loko	126
Decretum de tribus missis in commem. omnium fidelium def.	122	Postojna	151
Dekanski shod	17, 67, 123, 127		
Delo ob nedeljah in praznikih ob vojni	61	L.	
Dispensatio super lege abstinentiae in carceribus publicis	50	Letno poročilo Apost. sv. Cirila in Metoda	112
Dražbeni zapisnik	52	Litterae encyclicae Benedicti XV.	1
Državljanski zakonik spremenjen	66		
Dubium de militibus in statu bellicae convocationis	108	M.	
Dušno pastirstvo Poljakov in Rusinov	82	Matice — vpis v boju padlih vojakov	110
		Matice župnijske — stare	69
F.		Misijoni	127
Facultas absolvendi a casibus reservatis	123	Missae in domibus privatis celeb.	80, 110
Fasija in kaplanska štolnina	51	» pro praesenti bello peremptis	53
Fastenmandat	45	» tres in commemoratione omnium fidelium def.	125

	Stran		Stran
Missae votivae tempore belli permissae	108		
Molitev za mir — sv. Očeta	47		
N.			
Nabirka bakra itd.	66	Schlackerjeva ustanova	124
» za bolgarski Rdeči križ	147, 149	Skrb za sirote, vdove in vojne pohabljenca	128
» » kolodvorsko in parobrodno stražo	82	Slovstvo	18, 65, 81, 90, 105, 113, 150
» » misijone in var. b. gr.	105	Služba božja za vojake	103
» » pogorelce v Knapah	89	Smrt mornariških upokojenca — naznanilo	62
» » pogorelce v Ribnici	113	Smrtni slučajji vojaških oseb — vpis	61
» » Rafaelovo družbo	82	Spomenik papeža Pija X.	70
Naročanje novih paramentov	81	Stavljenje koz	66
Novomašniki	65	Š.	
O.			
Obhajilni konj — prispevek zanj	52	Šematizem	125
Ogrskih državljanov poroke	111	Škofijska kronika 18, 50, 58, 66, 74, 82, 90, 106, 114, 126, 151	151
Ohranitev grobnih križev	80	Štolnina in kaplanska fasija	51
Oleum pro nutrienda lampade ss. Sacramenti	108	T.	
Oratorium privatum	80	Tres missae in commem. omnium fidelium def.	125
Organisti — njih gmotno stanje	133	U.	
Oslepeli vojaki	145	Umrli duhovniki:	
P.			
Paramenti	81	Rakovec Franc, Zakrajšek Janez	18
Pastoralne konference	17, 134	Peterlin Anton	50
Patronat Vincencijeve družbe za mladino 83, 86,	130	Novak Josip, Onušič Franc, Heidrich Karol	66
Petletnice	113	Spendal Franc, dr. Koren Ivan, Zaman Andrej	74
Pia objecta — benedictio tempore belli	53	Bevc Janez, Šolar Franc	90
Pismo duhovnikom	9	Lilek Josip	106
Plače duhovnikov v vojni službi	62	Trpin Janez, Omers Jožef, Preša Josip, Barbo Mihael, Zupančič Anton, Kunstelj Franc, Kadunc Franc	126
Polen	117	Gornik Franc, Karlin Janez, Germ Ignacij, Zupan Mihael	151
Poljaki	115	V.	
Poljaki in Rusini — dušno pastirstvo	82	Vdanostna adresa škofov ilirske provincije sv. Očetu	8
Pomoč vdovam in sirotam v boju padlih	68	Vernikom	107
Poročilo Apostolstva sv. Cirila in Metoda	112	Vincencijeve družba za mladino	83
Poročilo o konferencah ss. Cordis J. I. 1914	99	Vinkuliranje drž. zadolžnic vojnega posojila 56, 112, 149	149
» o shodu dekanov l. 1915	67, 127	Vizitacija — kanonična	16, 46
» patronata za mladino	63	Vojaki — oslepeli	145
Poroke ogrskih državljanov v Avstriji ob voj- nem času	111	Vojaški dušni pastirji	120
» pred namestnikom (per procuratorem)	89	Vojne potrebe	70
» v vojnem času	55	Vojni čas — poroke	55, 57
Posledice vojske	131	Vojni superiorat	151
Postna postava	44	Vojno posojilo	56, 112, 149
Postni pastirski list	19	Vojska z Italijani, priloga k števil. 7	
Posvetitev presv. Srcu Jezusovemu	15, 49	Vozne ugodnosti	52
Pregledna tabela za poroke vojaških oseb	57	Vpis v matice v boju padlih vojakov	110
Prepoved o prodaji najetega žita	113	Vpis smrtnih slučajev vojaških oseb	61
Prispevek za obhajilnega konja	52	W.	
Privilegium altaris	53, 59	Weihe an das hlste Herz Jesu	15
Prostovoljni strelci	65	Z.	
R.			
Različne opazke	55, 66, 82, 113, 125, 150	Zvonovi za vojno. Priloga k števil. 7.,	124
Rdeči križ	98	Ž.	
» » bolgarski	147, 149	Žitna bera	147
Religiosorum saecularizatorum incardinatio	51		
Rotes Kreuz — Sammlung f. d. bulgarische	149		

ŠKOFIJSKI LIST

1.

Litterae Encyclicae

ad venerabiles fratres patriarchas primates archiepiscopos episcopos aliosque locorum ordinarios pacem et communionem cum apostolica sede habentes.

Benedictus pp. XV.

venerabiles fratres salutem et apostolicam benedictionem.

Ad beatissimi Apostolorum Principis cathedram arcano Dei providentis consilio, nullis Nostris meritis, ubi provecti sumus, cum quidem Christus Dominus ea ipsa Nos voce, qua Petrum, appellaret, pasce agnos meos, pasce oves meas;¹ continuo Nos summa cum benevolentiae caritate oculos in gregem, qui Nostrae mandabatur curae, convertimus; innumerabilem sane gregem, ut qui universos homines, alios alia ratione, complectatur. Omnes enim, quotquot sunt, Iesus Christus a peccati servitute, profuso in pretium suo sanguine, liberavit; nec vero est ullus, qui a beneficiis redemptionis huius exceptione excludatur: itaque genus humanum divinus Pastor partim Ecclesiae suae caulis iam feliciter inclusum habet, partim se eodem compulsurum amantissime affirmat: Et alias oves habeo, quae non sunt ex hoc ovili: et illas oportet me adducere, et vocem meam audient.² — Equidem non vos hoc celabimus, venerabiles Fratres: ante omnia, divina certe benignitate excitatum, sensimus in animo incredibilem quemdam studii et amoris impetum ad cunctorum salutem hominum quaerendam; atque illud ipsum fuit Nostrum in Pontificatu suscipiendo votum, quod Iesu, mox crucem subeuntis, fuerat: Pater sancte, conserva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi.³

Iam vero, ut primum licuit ex hac arce Apostolicae dignitatis rerum humanarum cursum uno quasi obtutu contemplari, cum lacrimabilis obversaretur Nobis ante oculos civilis societatis conditio, acri sane dolore affecti sumus. Quo enim pacto fieret ut Nostrum communis omnium Patris animum non vehementis-

sime sollicitaret hoc Europae atque adeo orbis terrae spectaculum, quo nullum fortasse nec atrocius post hominum memoriam fuit, nec luctuosius? Omnino illi advenisse dies videntur, de quibus Christus praenuntiavit: Audituri... estis praelia, et opiniones praeliorum... Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum.¹ Tristissima usquequaque dominatur imago belli; nec fere nunc est aliud quod hominum cogitationes occupet. Maximae sunt praestantissimaeque opulencia gentes quae dimicant: quamobrem quid mirum, si horrificis bene instructae praesidiis, quae novissime ars militaris invenit, conficere se mutuo exquisita quadam immanitate contendant? Nec ruinarum igitur nec caedis modus: quotidie novo redundat cruore terra, ac sauciis completur exanimisque corporibus. Num, quos ita videris alteros alteris infestos, eos dixeris ab uno omnes prognatos, num eiusdem naturae, eiusdem societatis humanae participes? Num fratres agnoveris, quorum unus est Pater in caelis? Dum autem infinitis utrimque copiis furiose decernitur, interea doloribus et miseriis, quae bellis, tristis cohors, comitari solent, civitates, domus, singuli premuntur: crescit immensum in dies viduarum orborumque numerus; languent, interceptis itineribus, commercia; vacant agri; silent artes; in angustiis locupletes, in squalore inopes, in luctu sunt omnes.

Hisce Nos tam extremis rebus permoti, in primo tamquam limine Pontificatus maximi, Nostrarum partium esse duximus, suprema illa Decessoris Nostri, praeclarae sanctissimaeque memoriae Pontificis, revocare verba, iisque ite-

¹ Ioan. XXI, 15—17. — ² Ioan. X, 16. — ³ Ioan. XVII, 11.

¹ Math. XXIV, 6. 7.

randis, Apostolicum officium auspicari; vehementerque eos, qui res regunt vel gubernant publicas, obsecravimus, ut, respicientes quantum effusum iam esset lacrimarum et sanguinis, alma pacis munera reddere populis maturarent. Atque utinam, Dei miserentis beneficio, fiat, ut, quem Angeli in ortu divini hominum Redemptoris faustum cecinere nuntium, idem, ineuntibus Nobis vicarium Ipsius munus, celeriter insonet: In terra pax hominibus bonae voluntatis.¹ Audiant Nos ii, rogamus, quorum in manibus fortuna civitatum sita est. Aliae profecto adsunt viae, rationes aliae, quibus, si qua sunt violata iura, sarciri possint. Has, positis interim armis, bona experiantur fide animisque volentibus. Ipsorum Nos universarumque gentium amore impulsis, nulla Nostra causa, sic loquimur. Ne sinant igitur hanc amici et patris vocem in irritum cadere.

At vero, non solum huius cruenti dimicatio belli miserrimos habet populos, Nosque anxios et sollicitos. Alterum est, in ipsis medullis humanae societatis inhaerens, furiale malum; idque omnibus, quicumque sapiunt, est formidini, utpote quod, cum alia iam attulerit et allaturum sit detrimenta civitatibus, tum huius luctuosissimi belli semen iure habeatur. Etenim ex quo christianae sapientiae praecepta atque instituta observari desita sunt in disciplina rei publicae, cum stabilitatem tranquillitatemque ordinis illa ipsa continerent, necessario nutare funditus coeperunt civitates, ac talis et mentium conversio et morum demutatio consecuta est, ut, nisi Deus mature adiuvet, impendere iam humanae consortionis videatur exitium. Itaque haec cernimus: abesse ab hominum cum hominibus coniunctione benevolentiam mutuam: despiciatui haberi eorum qui praesunt, auctoritatem; ordines cum ordinibus civium iniuriose contendere; fluxa et caduca ita sitienter appeti bona, quasi non alia sint, eaque multo potiora, homini proposita ad comparandum. His quidem quatuor capitibus causas totidem contineri arbitramur, cur societas humani generis adeo graviter perturbetur. Danda igitur communiter est opera, ut pellantur e medio, christianis nimirum principiis revocandis, si vere consilium est pacare communes res recteque componere.

Ac primum Christus Dominus, cum hanc ipsam ob causam de caelis descendisset, ut quod invidia diaboli eversum fuerat, restitueret in hominibus regnum pacis, non alio illud voluit niti

fundamento, nisi caritatis. Quare haec saepius: Mandatum novum do vobis: ut diligatis invicem;¹ Hoc est praeceptum meum, ut diligatis invicem;² Haec mando vobis, ut diligatis invicem;³ tamquam si unum hoc suum esset officium et munus, adducere homines ut diligerent inter se. Atque huius rei gratia, quod non adhibuit argumentorum genus? Susplicere in caelum nos omnes iubet: Unus est enim Pater vester, qui in caelis est.⁴ Omnes, nullo nationis aut linguae aut rationum discrimine, eandem docet formulam precandi: Pater noster, qui es in caelis;⁵ quin etiam affirmat Patrem caelestem, in beneficiis naturae dilargiendis, ne merita quidem singulorum discernere: Qui solem suum oriri facit super bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos.⁶ Fratres etiam nos tum dicit inter nos esse, tum suos appellat: Omnes autem vos fratres estis;⁷ — Ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.⁸ Quod vero ad fraternum amorem excitandum, vel erga eos quos naturae superbia contemnit, valet plurimum, in intimo quoque suae ipse vult agnosci personae dignitatem: Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.⁹ Quid, quod sub exitum vitae impensissime rogavit Patrem, ut quotquot in se ipsum essent credituri, omnes caritatis copulatione essent unum? Sicut tu Pater in me, et ego in te.¹⁰ Denique e cruce pendens, suum sanguinem in nos omnes exhausit, unde quasi coagulati compactique in unum corpus, sic amaremur inter nos, quemadmodum inter membra eiusdem corporis summa amicitia est. — Verum longe aliter se habent mores horum temporum. Numquam fortasse fraternitatis humanae tanta fuit, quanta hodie, praedicatio; quin imo non dubitant, Evangelii voce neglecta, operaque Christi et Ecclesiae posthabita, hoc fraternitatis studium efferre, tamquam unum e maximis muneribus, quae huius aetatis humanitas peperit. Re tamen vera, numquam minus fraterne actum est inter homines, quam nunc. Crudelissima ob dissimilitudines generis sunt odia; gentem a gente potius simultates, quam regiones separant; eadem in civitate, eadem intra moenia flagrant mutua invidia ordines civium; inter privatos autem omnia amore sui, tamquam suprema lege, diriguntur.

Videtis, venerabiles Fratres, quam necesse sit omni studio eniti, ut Iesu Christi caritas rur-

¹ Ioan. XIII, 34. — ² Ioan. XV, 12. — ³ Ioan. XV, 17. —

⁴ Matth. XXIII, 9. — ⁵ Matth. VI, 9. — ⁶ Matth. V, 45. —

⁷ Matth. XXIII, 8. — ⁸ Rom. VIII, 29. — ⁹ Matth. XXV, 40. —

¹⁰ Ioan. XVII, 21.

¹ Luc, II, 14.

sus in hominibus dominetur. Hoc certe semper Nobis propositum habituri sumus, velut proprium Nostri Pontificatus opus; hoc ipsum studete vos, hortamur. Ne desistamus vel inculcare auribus hominum vel re praestare illud Ioannis; Diligamus alterutrum.¹ Praeclara certe, valdeque commendanda sunt illa, quibus haec aetas abundat beneficentiae causa institutis; at enim, si quid ad veram Dei et aliorum caritatem in animis fovendam conferant, tum demum solidae utilitatis sunt: quod si nihil eo conferant, nulla sunt: nam qui non diligit, manet in morte.²

Alteram diximus communis perturbationis causam in eo consistere, quod iam non sancta vulgo sit eorum qui cum potestate praesunt, auctoritas. Ex quo enim placuit omnis humanae potestatis non a Deo, rerum conditore et dominatore, sed a libera hominum voluntate deducere originem, vincula officii, quae eos inter qui praesunt et qui subsunt, intercedere debeant, adeo extenuata sunt, ut propemodum evanuisse videantur. Immodicum enim studium libertatis cum contumacia coniunctum, paullatim usquequaque pervasit; idque ne domesticam quidem societatem, cuius potestatem luce clarius est a natura proficisci, intactam reliquit; quin etiam, quod magis dolendum est, in sacros usque recessus penetravit. Hinc contemptio nascitur legum; hinc motus multitudinum; hinc petulantia reprehendendi quidquid iussum sit; hinc sextentae repertae viae ad disciplinae nervos elidendos; hinc immania illorum facinora, qui, quum se nulla teneri lege profiteantur, nec fortunas hominum verentur nec vitam perdere.

Ad hanc opinandi agendique pravitatem, qua societatis humanae constitutio pervertitur, Nobis quidem, quibus magisterium veritatis divinitus mandatum est, tacere non licet: populosque admonemus illius doctrinae, quam nulla hominum placita mutare possunt: Non est potestas nisi a Deo: quae autem sunt, a Deo ordinatae sunt.³ Quisquis igitur inter homines praest, sive is princeps est sive infra principatum, eius divina est origo auctoritatis. Quare Paulus non quovis modo, sed religiose, id est ex conscientiae officio, obtemperandum iis esse edicit, qui pro potestate iubent, nisi quid iubeant divinis contrarium legibus: Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conceitiam.⁴ Congruit cum verbis Pauli, quod ipse Apostolorum Princeps docet: Subiecti igitur estote omni humanae creaturae

propter Deum: sive regi, quasi praecellenti: sive ducibus, tamquam ab eo missis...¹ Ex quo idem Gentium Apostolus colligit, eum qui homini legitime imperanti contumax obsistat, Deo obsistere ac sempiternas sibi parare poenas: Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.²

Meminerint hoc principes rectoresque populorum, ac videant num prudens ac salutare consilium cum potestati publicae tum civitatibus sit a sancta Iesu Christi religione discedere, a qua tantum ipsa potestas habet roboris et firmitatis. Etiam atque etiam considerent, num doctrinam Evangelii et Ecclesiae velle a disciplina civitatis, a publica iuventutis institutione exclusam, civilis sapientiae sit. Nimis experiendo cognitum est, ibi hominum iacere auctoritatem, unde exsulet religio. Quod enim primo nostri generis parenti, cum officium deseruisset, contigit, idem civitatibus usu venire solet. Ut in illo, vix voluntas a Deo defecerat, effrenatae cupidines voluntatis repudiarunt imperium: ita ubi qui res moderantur populorum, divinam contemnunt auctoritatem, ipsorum auctoritati illudere populi consueverunt. Relinquitur sane, quod assolet, ut ad turbidos motus comprimendos vis adhibeatur: sed quo tandem fructu? Vi corpora quidem, non animi comprimuntur.

Sublata igitur aut debilitata illa duplici coniunctione, unde efficitur ut omne societatis, corpus cohaereat, id est vel membrorum cum membris ob caritatem mutuam, vel eorundem cum capite ob auctoritatis obsequium, quisnam iure miretur, venerabiles Fratres, hanc hominum societatem dispertitam in duas tamquam acies videri, quae inter se acriter et assidue digladiantur? Stant contra eos quibus aliquam bonorum copiam aut fortuna tribuit aut peperit industria, proletarii et opifices, propterea flagrant malevolentia, quod cum eadem naturam participant, non tamen in eadem, ac ipsi, conditione versentur. Scilicet, ut semel infatuati sunt concitatorum fallaciis, quorum ad nutum solent se totos fingere, quis eis persuadeat, non ex eo, quod homines sunt pares natura, sequi ut parem omnes obtinere debeant in communitate locum, sed eam esse singulorum conditionem, quam sibi quisque suis moribus, nisi res obstiterint, comparavit? Ita, qui tenuiores cum copiosis depugnant, quasi alienas hi bonorum partes occuparint, non contra iustitiam caritatemque tantum, verum etiam con-

¹ I Ioan. III, 23. — ² Ibid 14. — ³ Rom. XIII, 1. — ⁴ Ibid 5.

¹ I. Petr. II, 13-14. — ² Rom. XIII, 2.

tra rationem faciunt, praesertim cum et ipsi possint honesta laboris contentione meliorem sibi fortunam quaerere, si velint. — Quae vero quantaque hoc invidiosum certamen ordinum tum singulis tum communitati civium gignat incommoda, dicere nil attinet. Videmus omnes deploramusque crebras cessationes ab opere, quibus civilis publicaeque vitae cursus in ministeriis etiam apprime necessariis repente inhiberi solet: item minaces turbas et tumultus, in quibus non raro accidit, ut armis res geratur et humanus effluat cruor.

Non hic videtur Nobis argumenta repetere, quibus Socialistarum aliorumque in hoc genere errores manifesto convincuntur. Egit hoc ipsum sapientissime Leo XIII decessor Noster in Encyclicis Litteris sane memorandis: vosque, venerabiles Fratres, pro vestra diligentia curabitis, ut gravissima illa praecepta ne unquam oblivioni dentur, imo in consociationibus ac coetibus catholicorum, in sacris concionibus, in publicis nostrorum scriptis illustrentur docte atque inculcentur, quandocumque res postulaverit. Se potissimum — neque enim hoc iterare dubitamus — omni argumentorum ope, quae vel Evangelium, vel ipsa hominis natura, vel publicae privataeque disciplinae ratio suppeditat, studeamus hortari omnes, ut, ex divina caritatis lege, fraternis animis inter se diligant. Cuius quidem amoris non ea certe vis est, ut conditionum ideoque ordinum distinctionem amoveat, — quod non magis potest fieri, quam ut in corpore animantis una eademque membrorum omnium actio sit ac dignitas — sed tamen efficiet, ut qui loco superiores sunt, demittant se quodammodo ad inferiores; et non solum iuste adversus eos, quod par est, sed benigne, comiter, patienter sese gerant: hi autem illorum et laentur prosperitate et confidant auxilio; sic prorsus, uti ex familiae eiusdem filii minor natu maioris patrocínio praesidioque nititur.

At enim, venerabiles Fratres, quae hactenus deplorando persecuti sumus, ea radicem habent altiore: ac, nisi ad ipsam evellendam studia bonorum incumbant, illud profecto, quod est in votis, id est rerum humanarum stabilis et mansura tranquillitas, non sequatur. Ea quae sit, monstrat Apostolus: Radix . . . omnium malorum est cupiditas.¹ Etenim, si quis recte consideret, mala, quibus nunc aegrotat humana societas, ex hac stirpe oriuntur omnia. Quandoquidem et perversitate scholarum, quibus aetatula cerea

fungitur, et improbitate scriptorum, quibus, quotidie aut per intervalla, imperitae multitudinis mens formatur, et aliarum causa rerum, ad quas opinio popularis exigitur, quando, inquam, ille infusus est animis perniciosissimus error, non sperandum esse homini sempiternum aevum in quo beatus sit; hic, hic licere ei esse beato, divitiis, honoribus, voluptatibus huius vitae fruentis; nemo mirabitur hos homines, natura factos ad beatitatem, ea vi qua ad eorum adeptionem bonorum rapiuntur, eadem quidquid sibi moram in hac re aut impedimentum fecerit, repellere. Quoniam vero haec bona non aequaliter dispersita sunt in singulos, et quia socialis auctoritatis est prohibere ne singulorum libertas fines excedat alienumque occupet, idcirco et odio habetur auctoritas, et miserorum in fortunatos ardet invidia, et inter ordines civium mutua contentione certatur, nitentibus quidem aliis attingere id quovis pacto et eripere quo carent, aliis autem retinere quod habent, atque etiam augere.

Hoc ipsum Christus Dominus cum prospiceret futurum, in divinissimo illo sermone, quem in monte habuit, terrestres hominis beatitudines quae essent, data opera explicavit: in quo christianae philosophiae quodammodo fundamenta posuisse dicendus est. Quae quidem vel hominibus perquam alienis a Fide, singularem sapientiam et absolutissimam de religione ac moribus doctrinam continere visa sunt: et certe consentiunt omnes neminem ante Christum, qui ipsa est veritas, nec similiter eadem de re, nec pari gravitate ac pondere, nec tanto cum sensu amoris unquam praecepisse.

Iam divinae huius philosophiae illa intima et recondita ratio est, quod quae mortalis vitae appellantur bona, speciem quidem boni habent, vim non habent; ideoque non sunt ea, quibus fruens, homo beate possit vivere. Deo enim auctore, tantum abest ut opes, gloria, voluptas beatitatem afferant homini, ut, si vere hac potiri velit, debeat iis omnibus, Dei ipsius causa, carere: Beati pauperes . . . Beati, qui nunc fletis . . . Beati eritis cum vos oderint homines, et cum separaverint vos, et exprobaverint, et eiecerint nomen vestrum tamquam malum.¹ Scilicet per dolores, aerumnas, miserias vitae huius, si quidem ea toleremus ut oportet, aditum nobis ipsi patefacimus ad perfecta illa et immortalia bona, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum.² Verum haec tanti momenti doctrina Fidei apud

¹ I Tim. VI, 10.

¹ Luc. VI, 20—22. — ² I Cor. II, 9.

plurimos negligitur, apud multos penitus oblitterata videtur. — Atqui necesse est, venerabiles Fratres, ad eam renovari omnium animos: non alio pacto homines et hominum societas conquiescent. Quicumque igitur quovis aerumnarum genere affliguntur, eos hortemur non oculos demittere in terram, qua per regrinamur, sed tollere ad caelum, quo tendimus: non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus.¹ In mediis autem rerum acerbitatibus, quibus eorum periclitatur Deus in officio constantiam, saepe reputent, quid sibi paratum sit praemii, cum ex hoc periculo victores evaserint: Id enim, quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis.² Denique omni ope atque opera eniti ut revirescat in hominibus rerum fides quae supra naturam sunt, simulque cultus, desideratio, spes bonorum aeternorum, hoc debet esse vobis propositum in primis, venerabiles Fratres, tum reliquo clero, tum etiam nostris omnibus, qui vario consociati foedere, Dei gloriam communemque veri nominis utilitatem student promoveri. Prout enim haec apud homines Fides creverit, decrescet eorundem studium immodicum consecrandi terrestrium bonorum vanitatem, ac sensim, caritate resurgente, motus contentionesque sociales conticescent.

Nunc autem, si ab hominum communitate ad proprias Ecclesiae res considerandas cogitationem convertimus, est profecto, cur animus Noster, tam magna temporum calamitate percussus, aliqua saltem ex parte reficiatur. Nam, praeter argumenta, quae se dant apertissima, divinae illius virtutis ac firmitatis qua pollet Ecclesia, non parum consolationis ipsa Nobis offerunt, quae decessor Noster Pius X, cum Sedem Apostolicam sanctissimae vitae exemplis illustrasset, praeclara Nobis reliquit suae actuosae providentiae munera. Videmus enim eius opera inflammatum universe in sacro ordine studium religionis; excitatam christiani populi pietatem; promotam in consociationibus catholicorum actionem ac disciplinam; qua constitutas, qua numero auctas Episcoporum sedes: institutioni adolescentis cleri tum pro severitate canonum, tum, quoad opus est, pro natura temporum consultum; a magistris sacrarum disciplinarum depulsa temerariae novitatis pericula; maiestati sacrorum artem musicam digne servire iussam, auctumque liturgiae decus; novis praeconum

Evangelii missionibus christianum late nomen propagatum.

Magna sunt ista quidem Decessoris in Ecclesiam promerita, quorum memoriam grate posteritas conservabit. Quoniam tamen ager Patrisfamilias semper, Deo permittente, inimici hominis malignitati patet, nunquam est futurum, ut ibi elaborandum non sit, ne zizania luxuriantia bonis frugibus officiant. Itaque, interpretantes dictum quoque Nobis, quod prophetae Deus dixerat: Ecce constitui te hodie super gentes et super regna, ut evellas et destruas . . . et aedifices et plantes,¹ quaecumque erunt mala prohibenda, bona provehenda, quantum erit in Nobis, summo usque studio curabimus, quoad Pastorum Principi rationem a Nobis administrati muneris placeat repetere.

Iam nunc igitur, venerabiles Fratres, cum vos universos primo litteris affamur, commodum videtur Nobis nonnulla attingere capita rerum, quibus praecipuas quasdam curas adhibere decrevimus: ita, maturantibus vobis vestra opera adjuvare Nostram, maturius etiam optati fructus existent.

Principio, quoniam in omni hominum societate, quavis de causa coiverint, ad successum communis causae maxime interest socios in idem summa conspiratione conniti, omnino Nobis faciendum est, ut dissensiones atque discordiae inter catholicos, quaecumque sunt, desinant esse, novae ne posthac oriantur, sed ii iam unum idemque omnes et sentiant et agant. — Probe Dei Ecclesiaeque hostes intelligunt, nostrorum quodvis in propugnando dissidium sibi esse victoriae: quare illam habent usitatissimam rationem, ut cum catholicos homines viderint coniunctiores, tum callide iniicientes eis discordiarum semina, coniunctionem dirimere nitantur. Quae utinam ratio ne ita saepe ex voluntate eis evenisset, tanto cum religiosae rei detrimento! Itaque ubi potestas legitima quid certo praeceperit, nemini fas esto negligere praeceptum, propterea quia non probetur sibi: sed quod cuique videatur, id quisque subiiciat eius auctoritati, cui subest, eique, ex officii conscientia, pareat. — Item nemo privatus, vel libris diariisve vulgandis vel sermonibus publice habendis, se in Ecclesia pro magistro gerat. Norunt omnes cui sit a Deo magistrum Ecclesiae datum: huic igitur integrum ius esto pro arbitrato loqui, cum voluerit; ceterorum officium est, loquenti religiose obsequi dictoque audientes esse. In rebus

¹ Hebr XIII, 13. — ² II Cor. IV, 17.

¹ Ierem. I, 10.

autem, de quibus, salva fide ac disciplina, — cum Apostolicae Sedis iudicium non intercesserit — in utramque partem disputari potest, dicere quid sentiat idque defendere, sane nemini non licet. Sed ab his disputationibus omnis intemperantia sermonis absit, quae graves afferre potest offensiones caritati; suam quisque tueatur libere quidem, sed modeste sententiam; nec sibi putet fas esse, qui contrariam teneant, eos, hac ipsa tantum causa, vel suspectae fidei arguere vel non bonae disciplinae. Abstineant se etiam nostri, volumus, iis appellationibus, quae recens usurpari coeptae sunt ad catholicos a catholicis distinguendos: easque non modo devitent uti profanas vocum novitates, quae nec veritati congruunt nec aequitati; sed etiam quia inde magna inter catholicos perturbatio sequitur, magnaque confusio. Vis et natura catholicae fidei est eiusmodi, ut nihil ei possit addi, nihil demi: aut omnis tenetur, aut omnis abiicitur. Haec est fides catholica, quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.¹ Non igitur opus est appositis ad professionem catholicam significandam; satis habeat unusquisque ita profiteri: »Christianus mihi nomen, catholicus cognomen«; tantum studeat se re vera eum esse, qui nominatur.

Ceterum, a nostris qui se ad communem rei catholicae utilitatem contulerunt, longe aliud nunc Ecclesia postulat, quam ut diutius haereant in quaestionibus, quibus nihil proficitur; postulat, ut summo opere contendat integram conservare fidem et incolumem ab omni erroris afflatu, sequentes eum maxime, quem Christus constituit custodem et interpretem veritatis. Sunt etiam hodie, nec ita pauci sunt, qui, ut ait Apostolus, »prurientes auribus, cum sanam doctrinam non sustineant, ad sua desideria coacervent sibi magistros, et a veritate quidem auditum avertant, ad fabulas autem convertantur«.² Inflati enim elatique magna opinione mentis humanae, quae progressiones sane incredibiles in exploratione naturae, Deo nimirum dante, fecit; nonnulli, cum prae suo iudicio auctoritatem Ecclesiae contemnerent, usque eo sua temeritate processerunt; ut ipsa Dei arcana et omnia quae Deus homini revelavit, sua intelligendi facultate metiri atque ad ingenium horum temporum accommodare non dubitarent. Itaque exstiterunt monstruosi errores Modernismi, quem recte Decessor Noster »omnium haereseon collectum« edixit esse et sollemniter condemnavit. Eam Nos igitur condem-

nationem, venerabiles Fratres, quantacumque est, hic iteramus; et quoniam non usquequaque oppressa est tam pestifera lues, sed etiamnum hac illac, quamvis latenter, serpit, caveant omnes diligentissime, hortamur, a quavis huius contagione mali; de quo quidem apte affirmaveris quod Iob alia de re dixerat: Ignis est usque ad perditionem devorans, et omnia eradicans genimina.¹ — Nec vero tantum ab erroribus catholici homines, cupimus, abhorreant, sed ab ingenio etiam, seu spiritu, ut aiunt, Modernistarum: quo spiritu qui agitur, is quicquid sapiat vetustatem, fastidiose respuit, avide autem ubivis nova conquirat: in ratione loquendi de rebus divinis, in celebritate divini cultus, in catholicis institutis, in privata ipsa exercitatione pietatis. Ergo sanctam haberi volumus eam maiorum legem: Nihil innovetur, nisi quod traditum est; quae lex tametsi inviolate servanda est in rebus Fidei, tamen ad eius normam dirigenda sunt etiam, quae mutationem pati possunt; quamquam in in his ea quoque regula plerumque valet: Non nova, sed noviter.

Iam, quia, venerabiles Fratres, ad profitendam aperte Fidem catholicam atque ad vivendum congruenter Fidei, plurimum homines fraternis hortamentis mutuisque exemplis inflammari solent, ideo Nos alias atque alias excitari consociationes catholicorum equidem vehementer gaudemus. Atque illae non solum optamus ut crescant, sed volumus Nostro etiam patrocinio studioque semper floreat: floreant autem, modo praescriptionibus quas haec Apostolica Sedes iam dedit vel datura eis est, constanter fideliterque obtemperarint. Quotquot igitur, earum participes societatum, pro Deo Ecclesiaeque contendunt, ne sinant unquam sibi excidere quod Sapientia clamat: Vir obediens loquetur victoriam,² nisi enim Deo paruerint per obsequium in Ecclesiae ducem, nec divinam sibi conciliabunt opem, et frustra contendunt.

Ad haec omnia vero — ut eum, quem expectamus, exitum habeant — nostis, venerabiles Fratres, illorum necessariam esse prudentem sedulamque operam, quos Christus Dominus operarios in messem suam misit, id est clericorum. — Quare intelligitis praecipuam vestram curam in hoc debere versari, ut et qui apud vos de sacro ordine iam sunt, in eis consentaneam sanctimoniam foveatis, et qui sunt alumni sacrorum, eos optimis institutis praeceptisque ad munus tam sanctum rite conformetis. Id vos ut quam

¹ Symb. Athanas. — ² II. Tim. IV, 3, 4.

¹ Iob. XXXI, 12. — ² Prov. XXI, 28.

diligentissime facere velitis — tametsi vestra diligentia hortatione non indiget — hortamur atque etiam obsecramus. Res enim eiusmodi agitur, ut nulla sit maioris momenti ad Ecclesiae bonum: qua de re, cum decessores Nostri fel. rec. Leo XIII et Pius X egerint data opera, Nos hic plura dicere non habemus. Tantum rogamus, ut illa Pontificum sapientissimorum acta, praesertim Piana Exhortatio ad Clerum, suadentibus atque instantibus vobis ne unquam obruantur oblivione, sed studiosissime observentur.

Unum tamen est, quod praeteriri silentio non debet: quotquot enim sunt sacerdotes, omnes, uti filios Nobis penitus dilectos, volumus admonitos, quam plane opus sit, cum ad propriam ipsorum salutem, tum ad sacri ministerii fructum, eos quidem suo quemque Episcopo coniunctissimus esse, atque absequentissimos. Profecto ab illa elatione animi et contumacia, quae horum est temporum, non omnes, ut supra deploravimus, vacant administri sacrorum; neque enim raro contingit Pastoribus Ecclesiae, ut dolorem et impugnationem inde inveniant, unde solatium et adiumentum iure exspectarint. Iam vero qui tam misere officium deserunt, etiam atque etiam recogitent, divinam esse eorum auctoritatem, quos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei,¹ ac si, ut vidimus, Deo resistunt, quicumque potestati cuius legitima resistunt, multo magis impie eos facere, qui Episcopis, quos Deus suae potestatis sigillo consecraverit, parere abnuant. Cum caritas, ita Ignatius Martyr. non sinat me tacere de vobis, propterea adverti vos admonere, ut unanimi sitis in sententia Dei. Etenim Iesus Christus, inseparabilis nostra vita, sententia Patris est, ut et Episcopi, per tractus terrae constituti, in sententia Patris sunt. Unde decet vos in Episcopi sententiam concurrere.² Quemadmodum autem Martyr illustris, ita omnes, quotquot fuerunt, Patres et Doctores Ecclesiae locuti sunt. — Ad haec, nimis grave, propter difficultates quoque temporum, sacri Pastores ferunt onus; graviore etiam in sollicitudine sunt de gregis concrediti salute: Ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri.³ Nonne crudeles dicendi sunt, qui eis, obsequium debitum recusando, id oneris, id sollicitudinis augent? Hoc enim non expedit vobis,⁴ diceret istis Apostolus: idque propterea quia Ecclesia est plebs sacerdoti adunata, et pastori suo grex adhaerens,⁵

ex quo sequitur, cum Ecclesia non esse, qui cum Episcopo non sit.

Et nunc, venerabiles Fratres, in harum exitu litterarum, sponte redit animus ad illud, unde initium scribendi fecimus; atque huius calamitosissimi belli finem, tum societati hominum, tum Ecclesiae, iterum omnibus precibus imploremus; hominum quidem societati, ut, reconciliata cum fuerit pax, in omni civili et humano cultu vere progrediatur: Ecclesiae autem Iesu Christi, ut, nullis iam impedimentis retardata, pergat in quavis ora ac parte terrarum opem et salutem hominibus afferre. — Ecclesia sane iam multo diutius non ea, qua opus habet, plena libertate fruitur; scilicet ex quo caput eius Pontifex Romanus illo coepit carere praesidio, quod, divinae providentiae nutu, labentibus saeculis nactus erat ad eandem tuendam libertatem. Hoc autem sublato praesidio, non levis catholicorum turbatio, quod necesse erat fieri, secuta est: quicumque enim Romani Pontificis se filios profitentur, omnes, et qui prope sunt et qui procul, iure optimo exigunt ut nequeat dubitari, quin communis ipsorum Parens in administratione Apostolici muneris vere sit et prorsus appareat ab omni humana potestate liber. Itaque magnopere exoptantes ut pacem quamprimum gentes inter se componant, exoptamus etiam ut Ecclesiae Caput in hac desinat absona conditione versari, quae ipsi tranquillitati populorum, non uno nomine, vehementer nocet. Hac igitur super re, quas Decessores Nostri pluries expostulationes fecerunt, non quidem humanis rationibus, sed officii sanctitate adducti, ut videlicet iura ac dignitatem Sedis Apostolicae defenderent, easdem Nos iisdem de causis hic renovamus.

Restat, venerabiles Fratres, ut, quoniam principum eorumque omnium, qui possunt vel atrocitati vel incommoditati rerum, quas memoravimus, finem imponere, in manu Dei sunt voluntates, ad Deum suppliciter attollamus vocem, atque, universi generis humani nomine, clamemus: »Da pacem, Domine, in diebus nostris.« Qui de se dixit: Ego Dominus... faciens pacem,¹ Ipse tempestatum fluctus, quibus et civilis et religiosa societas iactatur, nostris conversus precibus ad benignitatem, sedare celeriter velit. Adsit nobis propitia Virgo beatissima, quae ipsum genuit Principem pacis; ac Nostrae humilitatem Personae, Pontificale ministerium Nostrum, Ecclesiam atque adeo omnium animas hominum,

¹ Act. XX. 28. — ² In Epist. ad Ephes., III. — ³ Hebr. XIII, 17. — ⁴ Ibid. 17. — ⁵ S. Cypr. „Florentio cui et Pupiano ep. 66 (al. 69)“.

¹ Isai. XLV, 6-7.

divino Filii sui sanguine redemptas, in maternam suam fidem tutelamque recipiat.

Auspicem caelestium munerum ac testem benevolentiae Nostrae, vobis, venerabiles Fratres, vestroque clero et populo apostolicam benedictionem amantissime impertimus.

Datum Romae apud S. Petrum die festo Sanctorum omnium, 1. Novembris MCMXIV, Pontificatus Nostri anno primo.

Benedictus pp. XV.

2.

Vdanostna adresa škofov ilirske provincije sv. Očetu.

Beatissime Pater!

Vocem Tuam, quam vix evectus ad Petri cathedram ob luctuosissimum mundi statum ingemiscens et lacrimabundus edidisti, quum non sine maxima misericordia audissemus atque literas Tuas encyclicas pulcherrimas ac doctrinis salutaribus refertas diei 1. novembris h. a. perlegissemus, nos continere non potuimus, quin Tibi, amatissime Pater, tamquam filii addictissimi levamen et solatium in tantis acerbitatibus adferre maturarem.

Ante omnia gratias, quas possumus maximas Tibi, Sanctissime Pater, agentes pro primis Tuis litteris encyclicis, quibus fontes miseriarum in haec nostra tempora irruentium significasti remediaque ad eos obturandos aptissima proposuisti, nos, Episcopi provinciae illyricae, vovemus omni studio consilia hortamentaue Tua exsecuturos, quo pax mundo bellis atrocibus perturbato reddatur, gloria Dei salusque animarum nobis concreditarum promoveatur. In specie omnibus viribus contendemus, ut quod maxime cupis, in consociationibus catholicis, in sacris concionibus scriptisque inculcentur Leonis P. XIII praecepta, quibus tristes humanae societatis conditiones principiis justitiae et caritatis christianae sanentur; ut in hominibus rerum supernaturalium fides bonorumque aeternorum spes reviviscat; item ut dissensiones ac discordiae inter catholicos desinant, ut fides in nostris Dioecesibus integra ab omnique erroris praesertim **modernismi** contagio incolumis servetur; denique ut Seminarii theologici alumnos praecipit Decessorum Tuorum Leonis XIII et Pii X fel. mem. informemus et excolamus.

Etiam atque etiam gratias praecipuas Sanctitati Tuae debemus, quod supra memoratis litteris Tuis gravissimis auctoritatis principium tum

potestati civili cum Episcopis vindicasti ac nobis, nostro clero populoque benedictionem apostolicam, testem benevolentiae Tuae paternae, impertiri dignatus es.

Gratulamur quopue Sanctitati Tuae, quod tam forti non secus ac suavi manu atque cum prudentia coelesti Ecclesiae gubernacula in tanta temporum iniquitate capessisti Tuque primus ac solus inter terrae principes pacis necessitatem enuntiasti.

Tu pastor et magister noster infallibilis es, Te ubique sequemur. Perge itaque nos **fratres Tuos confirmare!** (Luc. XXII, 32.)

Tanto duce animus nobis redintegratur viresque crescunt ad agenda proelia Domini.

Tibi tamquam petrae inconcussae veritatis adhaerebimus fideles usque ad mortem.

Ut vota Tua, Beatissime Pater, pro mundi pace et Ecclesiae Sedisque Apostolicae libertate expleantur, ut Pontificatus Tuus uberrimus sit fructibus salutaribus in aevum duraturis, non intermitteremus Tecum supplices ad Deum preces fundere.

Faxit Deus O.M., ut neonatus Salvator mundi, Princeps pacis, adferat pacem, qua mundus universus in Ejus nativitate gaudebat.

Tandem asseverationes filialis pietatis, amoris et oboedientiae iterando vota a nobis, quae sumus, accipias ex immis animis deprompta pro appropinquantibus Christi festis natalitiis, submississime rogantes, ut nos Benedictione Apostolica beare digneris.

Goritiae die 14. decembris 1914.

Adreso so podpisali: knezonadškof dr. Franc Borg. Sedej, knezoškof dr. Anton Bonav. Jeglič, škof dr. Anton Mahnič, škof dr. Andrej Karlin, škof Trifon Pederzoli.

Čč. gospodom duhovnikom za leto 1915.

Vojska divja po svetu. Ne sme pa biti kriva, da Vam ne bi po stari navadi izpregovoril nekoliko času primernih besedi koj ob novem letu.

I.

Okrožnica papeževa.

Zavoljo prešumnih vojskinih dogodkov se je komaj opazila izprem mba na prestolu svetega Petra. Dne 20. avgusta ob eni in en četrt po polnoči so mirno v Gospodu zaspali sveti oče papež Pij X. Ker Laška ni bila z nobeno državo v vojnem stanju, so se vse vlade potrudile, da so mogli kardinali nemoteno pohiteti v Rim. Volitev se je izvršila naglo. Že v četrtek dne 3. septembra ob enajstih in pol pred poldnem se je v baziliki sv. Petra razglasilo, da je za papeža izbran Jakob della Chiesa, nadškof v Bologni, ki si je nadel ime Benedikt XV. To novico je ves svet, posebno katoliški svet sprejel z veseljem. Nič ne dvomimo, da bo vreden naslednik velikih papežev Leona XIII. in Pija X. Moliti moramo za božjo pomoč, da bo kos pretežkim nalogam, ki ga bodo čakale po dovršeni svetovni vojski. Radi bomo poslušali njegov glas in ga tudi ubogali.

In novi papež so že izpregovorili. Koj po izvolitvi so ponovili besede umirajočega Pija X. za mir. Početkom novembra pa smo dobili prvo bolj obsežno okrožnico z dne 28. oktobra. Ker ta okrožnica nalaga škofom in tudi duhovnikom nekatere dolžnosti, zato naj posnamem glavne točke in jim dodam nekoliko besedi.

1. Vojska in mir.

Ni čuda, da nam novi papež koj v uvodu okrožnice govore o vojski in miru. Svetovna vojska jih grozno peče; saj so oče vsem narodom in ti se med seboj neusmiljeno more. Vprašajo: »Num, quos ita videris alteros alteris infestos, eos dixeris ab uno omnes prognatos, eiusdem societatis humanae participes? Num fratres agnoveris, quorum unus est Pater in coelis? Opisujejo grozne posledice in nujno prosijo one, qui res regunt vel gubernant politicas, ut... alma pacis munera reddere populis maturarent.«

Tako sveti Oče, zavedajoč se svojega svetega poklica. Mi pa hočemo moliti sami in izpodbujevati vernike, naj od iskrene molitve ne prenehajo, dokler se vojska ne razvije tako, da bodo države primorane skleniti mir, ugoden za

narode, katere vladajo. Bog je nad nami. Brez njegove modre previdnosti se ničesar ne dogodi. Mir in vojska je v njegovih rokah. Toda pri urejevanju svetovnih zadev vpoštevava naše molitve, naše pokore, naše solze.

2. Vzroki svetovne vojske.

Sv. Oče pogledujejo po svetu in preiskujejo vzroke, da je taka strašna vojska mogla izbruhniti.

Ko pregledujejo svet, vidijo za vojsko en splošni vzrok in še štiri posebne vzroke. Kratko jih premislimo!

a) Splošni vzrok. Glavni vzrok je splošni odpad od krščanstva pri urejevanju držav. Le krščanska načela so poroštvo za stanoviten obstanek in za vsestranski mir državnega reda. Ker se pa države po teh načelih več ne ravnaajo, zato ni čuda, ako se v temeljih majejo »nutare funditus coepere civitates«. Pa tudi taka zmešnjava duhov in taka podivjanost nraavnosti je nastala, »ut nisi Deus mature adiuuet, impendere iam humanae consortionis videatur exitium.«

In res je to! Ali ne vidimo, kako se zadnjih pet do deset let hitro širijo najbolj pogubne zmote in kako hitro propada krščansko življenje, posebno čisto življenje po mestih in polagoma tudi po deželi! Zaustavljali smo povodenj, ali je popolnoma zaustaviti nismo mogli: mnogi so nam utonili v očitnem odpadu od krščanstva, utonili v vedno naraščajoči nemoralnosti. Žalibog ni državnih zakonov, ki bi to razbrzdano prostost omejevali!

Iz tega splošnega vzroka so se razvili še štirje posebni vzroki, da v državah ni miru in so se spopadle v grozni vojski.

b) Prvi posebni razlog je pomanjkanje dobrotnosti in ljubezni med narodi: »abest benevolentia mutua.« Gospod je hotel na zemlji ustanoviti kraljestvo miru; postaviti ga je hotel na močan temelj svete ljubezni. Zato je ljubezen priporočal in zapovedoval. Vsi smo otroci enega Očeta v nebesih, za vse je On na križu umrl, da bi nas s svojo krvjo spojil v eno samo telo. Le iz teh naukov more zrasti prava in stanovitna ljubezen.

Toda med narodi te ljubezni ni več. Govori se sicer več kakor kdaj o bratovstvu; bahajo se, da je to največja pridobitev modernega časa, ker zataje nauke sv. evangelija ter naprave Kri-

stusove Cerkve. V resnici pa bratovstva ni bilo nikdar tako malo, kakor sedaj. Kaj vidimo: »crudelissima odia« radi razlike v narodnosti, ljudstva se ločijo po sovraštvu bolj, kakor po mejah, v istem mestu plamti med raznimi sloji meščanov medsebojna zavist in mržnja; posameznikom pa je hladna sebičnost najvišje vodilo v življenju.

To sv. Očeta boli in nas opominjajo, naj si prizadevamo doseči, »ut Jesu Christi caritas rursus in hominibus dominetur«. Pravijo, da jim bo »ut proprium Nostri Pontificatus opus« prizadevanje, zopet medsebojno ljubezen vzbuditi. Tudi mi naj si prizadevamo za isti namen. Z besedo in z dejanjem kličemo ljudem besede sv. Janeza: »Diligamus alterutrum.« Tudi vse dobrodelne naprave naj to medsebojno ljubezen pospešujejo.

Zato tudi jaz Vas prosim, da v cerkvi in v društvi nastopamo in delujemo v duhu prave krščanske ljubezni. Vse večne resnice moramo oznanjevati, če tudi komu ne bi bile všeč; zmote moramo kot take dokazovati, pogubno počenjanje nekaterih ljudi in strank moramo odločno zavirati, hudobijo moramo sovražiti: toda vse to delovanje naj izhaja iz prave ljubezni do Boga in do bližnjega; iz ust naj nam ne pride nobena razžaljiva beseda; nastop naj bo odločen, toda ne razdražljiv in osoren; tudi grešnik, zapeljivec in zapeljani, naj čuti in ve, da ga ljubimo, in da se le iz ljubezni do Boga in do bližnjega ustavljamo njihovemu pogubnemu prizadevanju.

c) Drugi posebni vzrok občni zmešnjavi je »despectus auctoritatis«. Prezira se socialna oblast. Zakaj? Zato, ker se vir socialne oblasti ne išče v Bogu, ampak v prosti volji ljudstva. Od tod posledica, da so se vezi dolžnosti med poglavarji in podložniki močno zrahljale, skoraj popolnoma strgale. Silna težnja po prostosti in duh trmoglave upornosti je že vse sloje prešinil, celo družine »et quod magis dolendum, in sacros quoque recessus penetravit.« Od tod izhaja zaničevanje zakonov, upor ljudstva, presojevanje in obsojevanje vsake naredbе in zapovedi, sto načinov prevar zoper disciplino in red, trditve nekaterih, da jih sploh nobena postava ne veže.

»Ad hanc ... pravitatem,« pravijo sv. Oče, »qua societatis constitutio pervertitur, Nobis quidem, quibus magisterium veritatis divinitus mandatum est, tacere non licet.« In oznanjajo jasno po naukih sv. pisma, da je vsaka oblast od Boga; da moramo biti pokorni prav po vesti in da se upira Bogu, kdor se upira oblasti.

Po tem opomnijo vse vladarje ljudstev, naj pomislijo, je li modro in pametno »a sancta Jesu Christi religione discedere, a qua tantum ipsa potestas habet roboris ac firmamenti.« Ali je pametno nauk Jezusa in Cerkve odstraniti iz držav in šol? Saj uči izkušnja: »ibi hominum iacere auctoritatem, unde exulet religio.«

Prav so povedali sv. Oče, da vir nemirov in uporov po državah in drugod je zaničevanje socialne oblasti. Zaničuje se pa, ker se razširja nauk, da ni Boga, torej tudi oblast ne more izhajati od njega, ampak da je ljudstvo vir vse oblasti in so poglavarji le njihovi pooblaščenca. Naša dolžnost je pobijati ta prevratni nauk. Zato moramo natanko preštudirati prave in resnične nauke o človeški družbi, ki brez avtoritete biti ne more, nauke o izviru socialne oblasti in o določitvi nositelja te oblasti. O teh naukih naj se govori večkrat v cerkvi in v društvi.

d) Tretji posebni vzrok nemirov je napačni nauk »ex eo, quod homines sunt pares natura, sequi ut pares omnes obtinere debeant in communitate locum.« To popolno enakost oznanjajo socialni demokrati. Ti krivi nauki so vzrok medsebojnega sovraštva, posebno sovraštva proletarcev do bogatejših slojev. Od tod prepiri in nemiri posebno na krajih velike industrije.

Sv. Oče obžalujejo ta nasprotovanja in pravijo, naj proučujemo nauke v okrožnicah papeža Leona XIII. Mi sami moramo nauke, ki zadevajo socialno življenje, dobro razumevati, pa tudi, zapovedujejo sv. Oče, o njih pogostokrat govoriti in jih razpravljati v pridigah, v društvi, v časopisih in drugih javnih spisih. Vrhutega pa, tako zahtevajo sv. Oče, porabimo vse razloge, ki nam jih ponuja sv. evangelij, sama zdrava pamet in naša človeška narava in pa vesplošen red, »hortari omnes, ut, ex divina caritatis lege, fraternis animis inter se diligent.« Edino ljubezen bo nagnila gospodarje, da se k delavcem ponižajo, »et non solum iuste, benigne, comiter, patienter sese gerant«; nagnila pa tudi delavce »ut illorum et laetentur prosperitate et confident auxilio.«

Na temelju teh navodil, priporočam gospodom vsem, posebno pa mlajšim in bogoslovcem, da sociologijo zares proučavate in spoznate razna stremjenja modernega socializma in krščanskega solidarizma. Ker le potem, ko si popolnoma osvojite dotična načela, boste umevali razvoj stremljenj med stanovi, nalogo države in pravo politiko; le potem boste mogli biti pravi voditelji in vzgojitelji ljudstva; le potem

boste navdušeno, brez strahu in uspešno posegli v socialno delovanje.¹ In to delovanje je nujno, ne smemo se mu odtegniti.

e) Četrty in najgloblji vzrok mednarodnih nemirov je pa »cupiditas«. Strastno poželenje po bogastvu in uživanju se razvija iz napačnega nauka, da ni večnosti. Po krivih učiteljih in pisateljih se razširja »pernitiosissimus error, non sperandum esse homini sempiternum aevum in quo beatus sit; hic, hic licere ei esse beato divitiis, honoribus, voluptatibus huius vitae fruendis.« Ker je pa človek za srečo ustvarjen, jo po naravnem nagonu z vso močjo išče; ker je pa ni v večnosti, jo mora iskati na zemlji. Zato bo z vso silo odbijal od sebe zapreke te časne sreče. Taka zapreka so pa bogatini. Od tod zavist in sovražnost do njih. Pa tudi sovražnost do države, ki premoženje in zasebno last varuje. Zato ni ljubezni med stanovni, ni spoštovanja do javnih oblasti, zato slojni boji. Torej razdor in nemir na vse strani.

Vse drugače je učil Jezus, ko je v govoru na gori razglasil blaženosti: v njih je temelj krščanskega modroslovja; celo neverniki priznajo »quod istae beatitudines singularem sapientiam et absolutissimam de religione ac moribus doctrinam contineant.« In vsi priznajo, »neminem ante Christum nec similiter eadem de re, nec pari gravitate ac pondere, nec tanto cum sensu amoris unquam praecepisse.« Notranja resničnost te krščanske modrosti je v tem, »quod quae mortalis vitae appellantur bona, speciem quidem boni habent, vim non habent; ideoque non sunt ea, quibus fruens homo beate vivere possit.« Zato naj si vsi škofje in vsi duhovniki prizadevajo poživiti pri ljudeh vero v nadnaravne stvari in hrepenenje ter upanje do večnih dobrin. Kakor bolj bo srca ljudska zavzemala želja po večnih dobrinah, »decreset eorum studium immodicum consecrandi terrestrium bonorum vanitatem, ac sensim caritate resurgente motus contentionesque sociales conticescent.«

Zato naj bo pouk o večnosti in o pravi vrednosti časnih dobrin pri nas takorekoč na dnevnem redu. Prepričevalno govorimo, da je večnost in da na zemlji bodi naša prva, naša največja skrb tako živeti, da dosežemo srečno večnost. Dokazujmo, kako je pa ravno za dosego te sreče skrajno nevarno zemeljsko uživanje, nevarno bogastvo in kar je z njim v zvezi. Kaj mi koristi, ako ves svet pridobim, na svoji duši pa škodo trpim in jo za vekomaj izgubim?

¹ Priporočam dr. Aleš Ušeničnikovo »Sociologijo« in obravnave naših katoliških shodov.

To so torej vzroki nemira, vzroki sovraštva med ljudmi, med narodi, med državami; pa ni čuda, da se je mogla razviti strašna vojnska naših dni.

3. Notranje cerkvene zadeve.

Vsaj nekoliko tolažbe pa zajemajo sv. Oče iz pogleda na notranje cerkvene zadeve. Navdušeno slave sijajna dela Pija X. za povzdigo krščanskega življenja. Ker pa Bog dopusti, da sovražnik ljuliko med pšenico seje, »nunquam est futurum, ut ibi elaborandum non sit, ne zizania luxuriantia bonis frugibus officiant.«

V tej skrbi naglašujejo sv. Oče koj nekatere pomanjkljivosti in nevarnosti, kakor jih gledajo, da bi mogle cerkvi škodovati.

a) Najpoprej opazijo »dissensiones et discordias inter catholicos« Prizadevati si moramo, da ti razdori in prepiri ponehajo, novi pa ne nastanejo. Sovražniki Cerkve dobro vedo, »nostrorum quodvis in propugnando dissidiuno sibi esse victoriae«. Zato pa skušajo prav zvijačno, da bi katoličane razcepili, kar se jim večkrat tudi posreči. In sv. Oče se potrudijo dati nekoliko navodil, potrebnih, da bomo katoličani med seboj slojni. Uče pa takole:

»Ubi potestas legitima quid certo praeceperit,« naj se nikdo ne ustavlja, češ, da mu ta zapoved ni všeč; ampak naj se premaga in uboga. — Naj se noben zaseben človek v časopisih, spisih ali govorih ne drzne tako obnašati, kakor da ima on pravico učiti; »nemo privatus se in Ecclesia pro magistro gerat. Norunt omnes, cui sit a Deo magisterium Ecclesiae datum.« Poučuje naj le, kdor je poslan, drugi pa naj ga verno poslušajo. — V zadevah pa, ki so še preporne, ker jih sveta stolica še ni določila, naj vsakdo svobodno svoje nazore zagovarja. Toda v teh zagovorih »absit omnis intemperantia sermonis, quae graves afferre potest offensiones caritati«; svoje mnenje brani »modeste«; one, ki mu nasprotujejo, »non est fas, hac ipsa tantum causa, vel suspectae fidei arguere vel non bonae disciplinae.«

Zatem naročajo, naj se opuste »appellationes, quae recens usurpari coeptae sunt ad catholicos a catholicis distinguendos«. Taki nazivi niso pravični ter so vzrok zmedenosti in nemir. »Vis de natura catholicae fidei est eiusmodi, ut nihil ei possit addi, nihil demi: aut omnis tenetur, aut omnis abiicitur«. Torej raznih novih nazivov se ogibajmo; zadostuje, da rečemo: »Christianus mihi nomen, catholicus cognomen.«

No, ako pogledam v našo škofijo, nas to očitiranje ne zadene. Dotičnega naziva pri nas

sploh ni bilo. Držali smo se naukov sv. Očeta in po njih delovali. Izvrstno pa jih brani »Čas« kot glasilo Leonove družbe. Tako naj ostane.

b) Sveti Oče obsodijo »modernizem« in se pridružijo dotičnim naukom in vsemu postopku njihovega prednika. »Nos condemnatio-nem, quantacunque est, iteramus; et quoniam non usquequaque oppressa est haec pestifera lues, sed etiamnum hac illae, quamvis latenter, serpit, caveant omnes a quavis huius contagione mali.«

Svare nas sv. Oče ne samo pred zmotnim modernizmom, ampak nas opominjajo »ut omnes abhorreant ab ingenio, seu spiritu modernistarum«. V čem pa je ta duh modernistični? Sv. Oče pravijo: »quo spiritu qui agitur, is quicquid sapiat vetustatem, fastidiose respuit, avide autem ubivis nova conquirat: in ratione loquendi de rebus divinis, in celebritate divini cultus, in catholicis institutis, in privata ipsa exercitatione pietatis.«

Tudi v tem oziru smo pri nas korektni. Ne segamo po novotarijah v zadevah verskih ali bogoslužnih. Tako ostanimo.

c) Sveti Oče se močno vesele, da katoliško združevanje povsod lepo in naglo napreduje. Naj le raste, pravijo in dodajo »volumus Nostro etiam patrocinio studioque semper floreat.« Obetajo pa družbam napredek in blagoslov božji le »si praescriptionibus quas haec Apostolica Sedes iam dedit vel datura eis est, constanter fideliterque obtemperaverint.« Kjer ni pokorščine, tam tudi ni božjega blagoslova.

Mi smo se tega vedno držali. Papežema Leonu XIII. in Piju X. sem o našem mnogovrstnem društvenem in družabnem delovanju večkrat točno in odkritosrčno poročal. Kadar sem se kaj pritoževal, vselej sta mi dajala poguma, da naj duhovniki vztrajamo pri tem težkem, nevarnem, toda prepotrebem delu. Prepričan sem, da se boste vsi duhovniki starejši, mlajši in najmlajši dela veselo poprijemali, se v njem točno poučevali in ga vestno in modro vodili.

č) Sveti Oče opozarjajo nas škofove na presveto dolžnost skrbeti za svete duhovne in za dobro vzgojo duhovskega naraščaja. Pravijo nam, posebna skrb naj Vam bo »ut et qui apud vos de sacro ordine iam sunt, in eis consentaneam sanctimoniam foveatis, et qui sunt alumni sacrorum, eos optimis institutis praeceptisque ad munus tam sanctum rite conformetis.« Obnavljajo navodila prednikov, posebno ona Pija X. v okrožnici »Exhortatio ad Clerum«.

d) Nazadnje priporočajo z živahnimi besedami duhovnikom, naj vedo »quam plane opus sit, cum ad propriam salutem, tum ad sacri ministerii fructum, eos quidem suo quemque Episcopo coniunctissimos esse atque obsequentissimos. Kako bi bilo neznosno, ko bi se duhovniki škofom upirali in bi škofje dobivali »dolorem et impugnationem« od onih, od katerih bi morali prejemati »solatium et adiumentum.« Naj dotični duhovniki pomislijo »divinam esse Episcoporum auctoritatem . . . et impie faciunt, qui Episcopis, quos Deus suae potestatis sigillo consecravit, parere abnunt.« Potrebo edinosti duhovnikov s svojim škofom utemeljujejo sv. Oče z izreki raznih cerkvenih učnikov in pa z okolnostjo, kako težko breme je škofom naloženo, ker so moderni časi duhovnemu pastirovanju tako nasprotni. Škofje imajo veliko skrbi in veliko odgovornost. In papež vprašajo: »Nonne crudeles dicendi sunt, qui eis, obsequium debitum recusando, id oneris, id sollicitudinis augment? In nazadnje zatrdijo: »sequitur, cum Ecclesia non esse, qui cum Episcopo non sit.«

Hvala Bogu, da so v naši škofiji škof in duhovniki »coniunctissimi«. Škofijska navodila imamo posebno v obeh sinodah in v pastirskih listih do gg. duhovnikov ob početku vsakega leta. Gospodje se po njih ravnate. Edinost in ljubezen pospešujejo vsakoletni shod gg. dekanov v škofiji in pa shodi »Sodalitatis« po dekanijah. Vsi gospodje ste prepričani, da mora biti v škofiji enotno dušnopastirsko delovanje. Enotnost je pa mogoča le, ako eden daje pravec, določuje smer, drugi pa po navodilu postopajo. Večkrat je treba lastne nazore zapostaviti, samovoljnost in samoljubnost premagati: treba je ubogati. V tem je pa krščanska čednost in zasluga pri Bogu. Naj nam dobri Bog da milost, da se ta edinost, soglasnost še bolj utrjuje in utrdi tako, da ne bo nobenega duhovnika v celi škofiji tako nesrečnega in izgubljenega, da bi nemarajoč za zapovedano slovo hotel hoditi svoje poti.

e) H koncu se pritožujejo sv. Oče, da sveta Cerkev nima potrebne prostosti za svoje delovanje, in sicer od onega časa, »ex quo caput eius Pontifex Romanus illo coepit carere praesidio, quod, divinae providentiae nutu labentibus saeculis nactus erat ad eandem tuendam libertatem.« Srčno žele mir narodom, zraven pa tudi za sveto stolico izrekajo željo »ut Ecclesiae caput in hac desinat absona conditione versari, quae ipsi tranquillitati populorum non uno nomine vehementer nocet.«

Molimo za mir med narodi: »ut cuncta populo christiano pacem et unitatem largiri digneris!«; molimo za sveto Cerkev: »ut Ecclesiam sanctam regere et conservare digneris!«; molimo za sv. Očeta: ut Deus illum vivificet beatumque faciat neque in manus tradat inimicorum!«

II.

Naše skrbi o času vojske.

Vojska Vam je naložila veliko izrednega dela, veliko skrbi za dušni in časni blagor naših vernikov. Kljub temu novemu delu nikar ne zanemarjajte prizadevanj, vpeljanih ob časih splošnega miru. Naj Vas na nekatere zadeve opozorim.

1. V ljudski šoli. Prav lepo so se razvijali Marijini vrtci, urejevala se je sveta vojska in navduševal naraščaj za naša orlovska društva. Vsa ta prizadevanja so eminentno vzgojnega pomena. Ljubezen do Marije oplemenjuje mlada srca in jih navdušuje za lepe krščanske čednosti, za čisto in nedolžno življenje, za ljubezen in pokorščino do staršev, za vestno izpolnjevanje vseh dolžnosti. Gnus do pijanstva, strah, in sicer dobro utemeljen strah pred opojnimi pijačami bo naše fantiče obvaroval ne le grdega popivanja, ampak tudi pohujšljivih pivskih tovarišij, kar je za razvoj vseh čednosti, pa tudi za telesno zdravje neprecenljive vrednosti. In naraščaj? Veselje za zmerno telovadbo, veselje za izprehode po prirodi in veselje nad lepoto v prirodi, kako deluje na mlada srca! Zato ne bodo marala za razne pogubne bolj živinske radosti, zlasti ako pride zraven še prav pogosto prejemanje svetih zakramentov. Oh, koliko dela, sicer težavnega, napornega, toda sladkega, zaslužnega in splošno koristnega!

2. Pri mladini. Odrasli fantje so skoraj vsi na bojnem polju. Mnogi so bili dobri in pošteni, mnogi pa jako razuzdani in pohujšljivi. Odšli so. Ker ne bo toliko pohujševanja: po krčmah, s ponočevanjem, s strastno grešnim znanjem, ali se ne bi mogle sedaj bolj lahko in bolj temeljito odpraviti marsikatero škodljive razvade? Ako se duhovniki in starši dogovorite, ali se ne bo odpravilo ponočevanje, popivanje že v nedeljo dopoldne in pozno zvečer, nevarno nočno čuvanje pri mrličih, nevarno shajanje fantov in deklet zimske večere v privatnih hišah, kjer se potem toči žganje in prirejajo nespodobni plesi? Saj vendar mladeniči, ko odrastejo šoli, še niso tako pokvarjeni, rajši ubogajo, so bolj odvisni od staršev in jim poželjivost

še ni tako razvita; saj vendar večkrat prejemajo sv. zakramente in posedanja po gostilnah niso navajeni. In deklice? Ravno isto velja o njih. O gospodje, dogovarjajte se, kako bi mogli modro, premišljeno postopati in doseči splošno koristnih uspehov.

Kaj pa društveno življenje po naših »Domih«? Ali naj zaostane? Prosim, nikar! Zbirajte vanje ne le može, ampak tudi fante, stare 16, 17, 18, 19 let. Pripravite si kratkih govorov o vojski, o fantovskem življenju; tudi o delu in trudu sedaj, ko starejših, tudi očeta, ni doma, pa morajo oni vsa opravila prevzeti, pa se jim bo vzbudil ponos, vzbudila ljubezen do dela. V govoru, ali v prijaznem razgovoru se jim morajo opisavati grde razvade in se jim vzbujati stud do njih, da jih ne začno in sklenejo, jih nikoli ne začeti.

3. Pri gospodinjah in starih možeh. Matere bodo pač tolažbe potrebne: mož in sinovi so v vojski, morda ranjeni, morda ubiti. Ne le v cerkvi, ampak tudi v zasebnem življenju in občevanju jih tolažite. Potolažena žena more vse gospodarstvo voditi, za družino skrbeti, domačijo urejevati, če je tudi sama z malimi otroki. S početka je težko, ker je poprej mož za vse skrbel, sedaj pa mora sama. Le moli naj in poizkusi, pa bo videla, da gre. Zaupati moramo v Boga, njemu se izročiti, delati in truditi se, pa že Bog vse tako obrne, da moremo naprej. K svetim zakramentom naj žene le pogostokrat hodijo. Mož ni doma, žene so same, pa bi mogli hudobneži iskati prilike, kako bi svojim strastem zadostili. Ali bo imela žena dovolj moralne moči, da nevarnost s studom odbije, ostane zvesta svojemu možu in živi popolnoma zdržno, dokler se mož ne povrne? B^o, ako bo pogostokrat prejemala svete zakramente. O gospodje v duhovnem pastirstvu, pazite na vse to!

Stari ljudje naj bodo bolj potrpežljivi in naj se poprimejo dela doma in na polju, akoravno so že slabotni in jim je delo posebno težko. Iz ljubezni do Boga, do križanega Jezusa naj se premagajo in naj preveč ne zdihujejo. Naj imajo veliko, krščansko srce, srce pogumno, srce junaško. Pomislijo naj, kaj trpe na bojnem polju njihovi sinovi, njihovi zetje.

4. Naša društva. Mislim najpoprej cerkvena društva. Znano Vam je, katera posebno podpiram, želeč, da bi se vpeljala in vestno vodila v vsaki župniji. So pa: Marijina družba za dekleta in mladeniče, ako mogoče še za žene in morda celo za može; društvo sv. Družine; apostolstvo molitve; bratovščina sv. rožnega

venca; tretji red. Z vsemi temi se zdatno pospešuje pogosto prejemanje sv. zakramentov, krščansko življenje, mir po družinah, treznost in vse druge lepe čednosti.

Kaj pa patronat sv. Vincencija? O njem sem že pisal v Škofijskem Listu. Koliko sirot bo sedaj in vdov! Patronat pa ravno za te skrbi. Članarina je prav majhna. Pobirajo jo udje med seboj, tudi odpošiljajo. Duhovnik ima kontrolo in pa vzpodbuja naj na delo. Seveda mora biti on v družai, njej na čelu. Poskrbi si v odbor poštene može. Mogel bo z njimi izpolnjevati v duhu svete Cerkve vse, kar je treba, da se poskrbi za sirote, ki bodo morda popolnoma zanemarjene. Gospodje, ali bi ne mogli ta patronat pri nas še bolje organizirati? Morda v teku leta 1915. Kanonik dr. Gruden je temu delu načelnik. Stopite z njim v zvezo! Na Dunaju nabirajo fond za vdove in sirote padlih mož. Toda, kako bodo mogli z Dunaja poskrbeti za celo Avstrijo? Gospodje, preudarite skupno, kaj bi se moglo v vsaki župniji posebej storiti? Kako bi se ustvarile dekanijske in morda deželne zveze za pomoč bednim vdovam in sirotam.

5. Skrb za katoliško gibanje. Časnike, ki sem jih prepovedaval z verskega stališča, je sedaj prepovedala tudi vlada s političnega stališča. Zdi se mi, da so se nasprotovanja ne le pri nas, ampak v celi Avstriji in drugod vsaj nekoliko polegla. Toda čutim, da se sovražniki svete Cerkve, krščanstva in vere sploh zbirajo, združujejo in pripravljajo za nove strastne borbe v času, ko preneha vojska in se sklene mir. Ne vem, kaj bodo ukrenile države. Ali bodo še dovoljevale, da se očitno in popolnoma svobodno razširja brezverstvo in grozna nemoralnost? Ali bodo še mirno gledale, dopuščale ali celo podpirale hujskanje narodov zoper narode, posebno zoper duhovski stan? V kak prepad smo pogledali o početku sedanje vojske: kaka strastna sovražnost narodov med seboj, kaka infernalna sovražnost do duhovnikov po celi Evropi! Moj Bog, koliko sumničenj, laži, obrekovanj in krivih tožba zoper duhovnike! To je strupen sad one prostosti, katero uživajo Bogu uporni elementi po Evropi, pa smejo neovirano izpodkopavati temelje svete Cerkve, temelje svete vere sploh. Boč li države, bodo li parlamenti v tem oziru kaj storili? Ne vem. Pa naj bo, kar hoče: mi ne smemo biti mirni! Tudi mi se zbirajmo; združujmo se z dobrimi laiki; pripravljajmo ljudstvo na zopetno protiversko divjanje; pazimo na laži in obrekovanja

o začetku in začetnikih sedanje vojske. Gospodje, širite in podpirajte naše poštene časopise, sedaj je čas, ko najgrših nasprotnih listov ni več. Orate et vigilate!

III.

Spominske knjige in statistika.

Davno že se je naročilo gospodom župnikom, naj začnejo in vodijo spominske knjige vsak za svojo župnijo. Druga sinoda je dala točna navodila, kako naj se pišejo.¹ Morejo biti velikega zgodovinskega pomena. V mnogih župnijah se po tem navodilu pišejo.

Naročam, da sedaj na to knjigo ne pozabite. Zabeležite vanjo vse dogodke v župniji, ki zadevajo naš vojni čas; n. pr. o naboru; koliko mož, koliko mladeničev je odšlo na vojsko; koliko je ranjenih, koliko jih je padlo; prispevki za Rdeči križ in za druge vojne potrebe, bridkosti in težave po hišah, za obdelovanje polja; zgledi požrtvovalne ljubezni do bližnjega; laži in obrekovanja; molitve, prejemanje sv. zakramentov; dopisi iz vojske; pripovedovanje onih, ki se bodo vrnil; cerkveno in društveno življenje; slabe in koristne posledice itd.

Duhovniki moramo sebe ohraniti. Lažnivo nas dolže, da nismo patrijotični, da nič ne žrtvuemo. V obrambo prinašajo že nekateri listi sporočila o prispevkih od duhovnikov. Za nas naročam: Vsak župnik naj o sebi in o duhovnikih svoje župnije točno napiše: Kaj je v tem času storil? Kaj dal v denarju sam? Kaj nabral in odposlal škofijstvu, rdečemu križu? Kako je pomagal v raznih pomožnih odborih. Prvi izkaz naj se do konec januarja sestavi in pošlje gg. dekanom; gg. dekani naj zbero sporočila od vseh gospodov in do srede februarja pošljejo ordinariatu, ki bo vse v pravem času za obrambo duhovnikov in njihove časti uporabil.

Sklep.

Več gg. je odpoklicanih v vojaško službo. Prav je, to mora biti, da dele dušno pomoč vojakom na bojnem polju, ali ranjencem po bolnišnicah. Težko jih pogrešamo v domačem duhovnem pastirstvu. Toda, kadar kliče domovina, kadar kliče Bog, treba se je mirno, vdano ukloniti. Sami delajte, kar morete; zraven molite in le zaupajte, pomanjkljaje nadomesti Bog.

V Ljubljani, dne 1. januarja 1915.

† Anton Bonaventura,
škof.

¹ Synod. II. pg. 146 sq.

4.

Posvetitev presvetemu Srcu Jezusovemu.

Čast. g. g. duhovnikom.

Ker v prežalostnih časih ni pomoči razen pri vsemogočnem in usmiljenem Bogu, si moramo njegovo milost zagotoviti. Molimo in delajmo pokoro! Zatekajmo se s posebnim zaupanjem k presvetemu Srcu Jezusovemu!

K temu presvetemu Srcu se hočemo zateči prav vsi ljudje, vse dežele in škofije, vsi narodi po vsej Avstriji. Avstrijski škofje smo sklenili, da se posvetimo božjemu Srcu Jezusovemu vsi prav slovesno in kolikor mogoče v istem času. Slovesno posvečenje se je izvršilo dne 8. decembra v Schönbrunn, kjer je to posvetitev opravila vsa prevzvišena cesarska rodovina s samim cesarjem na čelu v pričujočnosti dunajskega kardinala.

Pri nas naj se posvečenje opravi na praznik svetih Treh kraljev dne 6. januarja pri obojnim dopoldanskem opravilu. V pridigi naj se zadeva vernikom obrazloži. Gradivo za govor naj Vam poda posvetilna molitev in pa okrožnica papeža Leona XIII. iz leta 1899 (Škof. list 1899, pg. 58—62). Da se bodo pa ljudje tega svetega dejanja bolj udeležili, ga jim v nedeljo 3. januarja oznanite in jih povabite, naj se službe božje mnogoštevilno udeleže. Povabijo naj se k slovesnosti še posebej c. kr. uradi, župani in odborniki, učitelji, orožniki in drugi javni funkcionarji, ki naj se udeleže kot taki skupno in očitno, da bo slovesnost zares očitna in nekako uradna.

Po pridigi naj se posvetilna molitev prav razločno in razumljivo s prižnice moli.

V Ljubljani, na božični dan 1914.

† Anton Bonaventura,
škof.

Posvetilna molitev presv. Srcu Jezusovemu.

Presladki Jezus, Zveličar človeškega rodu, z živo vero spoznamo, da si v zakramentu presv. Rešnjega Telesa kot Bog in človek, torej tudi

s svojim presv. Srcem, resnično in bistveno pričujoč. V globoki ponižnosti te molimo. Tvoji smo po nezasluzeni milosti vere, tvoji hočemo biti. Da bi pa mogli biti s teboj trdneje sklenjeni, zato se danes vsakdo izmed nas posveti, zato posvetimo našo domovino tvojemu presvetemu Srcu.

Dobri Jezus, poslušaj posebno danes naše prošnje. Odpusti tistim izmed nas, ki te zaničujejo in zasramujejo, tudi tedaj, če vedo kaj delajo. Ostani pri nas, o Jezus, kajti mrači se in tvoja resnica je močno izginila izmed nas. Prešini z močjo svoje ljubezni vsa srca, ki se ti ustavljajo; vzdrami s poskušnjami, če mora biti, brezbrizne in mlačne, ki so te pozabili. Tistim, ki iščejo sreče za ljudstva v neprestanem posvetnem napredku brez tebe, daj spoznanje, da ti edini si pot, resnica in življenje, in da brez tebe ni miru in prostosti med ljudmi.

Božji Zveličar, posuši solze onih, ki jokajo; in tistemu, ki obupava, odpri pribežališče v tvojem Srcu in daj mu upanje na odpuščanje in večno življenje.

Ljubeznipolni Jezus, glej, krvava vojska je izlila na nas skrbi, bolečine in žalost. Usmili se naših očetov, mož, sinov in bratov, ki stoje v boju. Daj jim hrabrost in moč, da premagajo sovražnike. Privedi jih srečne nazaj k nam, če pa niso več živi, jim daj v plačilo za njihovo žrtev večno življenje v gledanju tvojega obličja. Blagoslovi našega cesarja, cesarsko hišo in našo domovino, ki hoče v veri tebi večno zvesta ostati. Prikrajšaj dneve naše poskušnje. Čast zmage naj bo tvoja in blagoslov miru hočemo hvaležno sprejeti kot dar tvoje dobrotosti. Podeli vsem narodom naše države red in mir, daj, da se bo od kraja do kraja države razlegal en glas: Bodi hvala božjemu Srcu, ki nas je rešilo, slava in čast mu vekomaj! Amen.

5.

Weihe an das heiligste Herz Jesu.

Dem hochwürdigen Klerus.

In den jetzigen Zeiten außerordentlicher Not und Bedrängnis werden wir mehr, als es sonst der Fall ist, gemahnt, unser Herz zu Gott

zu erheben, um von seiner Güte und Barmherzigkeit Hilfe und Erlösung zu erfliehen.

Von diesem Gedankengange ausgehend haben wir alle Bischöfe Österreichs beschlossen,

daß wir uns samt unserem gläubigen Volke womöglich zu derselben Zeit dem göttlichen Herzen Jesu weihen. O das allbarmherzige Herz Jesu möge sich unserer erbarmen und uns je eher Trost und Rettung senden!

In unserer Diözese soll diese Weihe nach dem unten angegebenen Formulare am hlg. Dreikönigsfeste, den 6. Jänner, vorgenommen werden, und zwar in folgender Art und Weise:

1. Sonntag den 3. Jänner wollen die p. t. Herren den Gläubigen das Vorhaben bekannt geben.

2. Weil die Weihe eine öffentliche, feierliche, offizielle sein soll, mögen nicht bloß in der Kirche alle Gläubigen, sondern sollen auch die k. k. Behörden, soll die Lehrerschaft, sollen die Gemeindevertretungen noch besonders eingeladen werden.

3. In der Predigt wollen die hochwürdigen Herren die Bedeutung und Wichtigkeit der Weihe der ganzen Versammlung erklären. Stoff dazu gibt die Weiheformel und das Rundschreiben des Papstes Leo XIII. im Jahre 1899 (Diözesanblatt 1899, pg. 61—65).

4. Nach der (resp. jeder) Predigt soll die vorgeschriebene Weiheformel laut und verständlich vorgebetet werden.

Laibach, am Weihnachtsfeste 1914.

† Anton Bonaventura,
Fürstbischof.

Weihegebet zum hl. Herzen Jesu.

Süßester Jesus, Erlöser des Menschengeschlechtes, wir bekennen in lebendigem Glauben, daß Du im Allerheiligsten Altars-Sakramente als Gott und Mensch, also auch mit Deinem heiligsten Herzen, wahrhaft, wirklich und wesentlich gegenwärtig bist. In tiefster Ehrfurcht beten wir Dich an. Dein sind wir durch die unverdiente Gnade des Glaubens, und Dein wollen wir bleiben. Damit wir aber mit Dir umso fester verbunden

seien, weihet sich heute jeder von uns, und weihen wir unser Vaterland Deinem heiligsten Herzen.

Guter Jesus, höre heute besonders auf unsere Bitten. Vergib denen unter uns, welche Dich verachten und verhöhnen, auch dann, wenn sie wissen, was sie tun. Bleibe bei uns, o Jesus, denn es will Abend werden und Deine Wahrheit hat sehr abgenommen unter uns. Durchdringe mit der Macht Deiner Liebe alle Herzen, die Dir widerstehen; rüttle auf mit Heimsuchungen, wenn es sein muß, die Gleichgültigen, die Deiner vergessen. Diejenigen, die das Glück der Gesellschaft in endlosem Fortschritte ohne Dich begründen wollen, laß erkennen, daß Du allein der Weg, die Wahrheit und das Leben bist, und daß ohne Dich Friede und Freiheit unter den Menschen schwinden.

Göttlicher Tröster, trockne die Tränen derer, die da weinen; und wenn Du einen Verzweifelten siehst, öffne ihm einen Zufluchtsort in Deinem Herzen und gib ihm die Hoffnung auf Verzeihung und ewiges Leben.

Liebreichster Jesus, siehe, ein blutiger Krieg hat jetzt schon Sorge, Schmerz und Trauer über uns gebracht. Erbarme Dich unserer Väter, Gatten, Söhne und Brüder, die im Felde stehen. Gib ihnen Mut und Kraft, daß sie die Feinde besiegen. Führe sie glücklich zu uns zurück, oder wenn sie nicht mehr unter den Lebenden sind, gib ihnen zum Lohne für ihr Opfer das ewige Leben in Deiner Anschauung. Segne unsern Kaiser, das kaiserliche Haus und unser Vaterland, das Dir ewige Glaubenstreue halten will. Kürze ab die Tage unserer Heimsuchung. Die Ehre eines Sieges gehöre Dir und die Segnungen des Friedens wollen wir dankbar als ein Geschenk Deiner Güte betrachten. Verleihe allen Völkern unseres Reiches Frieden und Ordnung, damit von einem Ende unseres Reiches bis zum andern der eine Ruf erschalle: Hochgelobt sei das heiligste Herz Jesu, durch das uns das Heil geworden, ihm sei Ruhm und Ehre in Ewigkeit! Amen.

6.

Birmovanje in kanonična vizitacija.

Mislím, da v l. 1915. bi mogli kljub vojski vendarle opraviti birmovanje in kanonično vizitacijo po župnijah, ki pridejo na vrsto; namreč v župnijah ljubljanske okolice, dekanij Trnovo, Cirknica, Loka in v Slavini dekanije Postojna. Župnije v dekanatu Kamnik bi se za eno leto odme knile.

Sprejem za to slovesnost naj bi bil prav priprost: ni treba mlajev, ni treba šopkov; le zvoni naj in cerkev naj se olepša, kakor je navada o praznikih. Tudi vencev v cerkvi in zunaj nje ni treba; saj se navadno pleto po noči, kar ni brez raznih težav.

Priporočalo bi se staršem, naj od botrov

in boter ne pričakujejo posebnih daril. Botri in botre naj otrok ne jemljejo s seboj v gostilne, kjer je za vse nevarno, za otroke pa izredno dolgočasno. Naj se doma kaj boljšega pripravi, kar poda več veselja in je svetemu dnevu bolj primerno.

Ako ne bo od gospodov prigovora, bo prihodnji Škofijski List prinesel točen razpored.

V Ljubljani 1. januarja 1915.

† Anton Bonaventura,
škof.

7.

Konference.

Da nam naše cerkveno in duhovsko gibanje ne zastane, naj se letos vrše vse navadne konference.

1. Konferenca dekanov.

Konferenco dekanov sklicujem v sredo po Veliki noči, namreč dne 7. aprila ob 9. uri, v veliki dvorani škofijske palače.

Povabljeni so vsi arhidiakoni in dekani cele škofije. Ako bi bil kak dekan zadržan, naj naprosi uglednega župnika svoje dekanije, da ga nadomesti.

Tvarina bo nadaljevanje in konec tvarine, pripravljene za tretjo sinodo. Konec januarja ali v začetku februarja dobe vsi gospodje tvarino tiskano v roke, da jo pregledajo in se bo moglo na konferenci o njej razpravljati.

2. Konference Sodalitatis.

Od več krajev se je popraševalo, ali naj bi se te konference opustile, dokler traja vojska. Mislim, da se ne bi opustile. Vojska in njene grozne posledice po raznih župnijah Vam bodo ponujale marsikaj praktičnega gradiva za prekoristne razprave. Koliko bo pohabljenec, koliko vdov in sirot, koliko novih nevarnosti za vero in krščansko življenje! Na vse to bo treba pomisliti in se dogovoriti za enotno postopanje, kakor želi sv. Cerkev in nam vелеva naš poklic.

3. Pastoralna konferenca.

Vrši naj se ob času in po načinu, kakor je za našo škofijo določila naša prva sinoda. Tvarina naj bo:

1. Obedientia canonica: ambitus, necessitas, promissio, peccata.

2. Kletve: a) ali je pri nas kaj smrtnogrešnih kletev? b) njihov izvor in vzrok; c) škoda za osebno in družinsko življenje; d) sredstva, da se odpravijo ali vsaj močno omeje.

3. Casus. Marius, consiliarius principis saepe assistere debet sessionibus, in quibus inter alia etiam fidei et ecclesiae causae pertractantur, et aliquoties decreta juri divino et ecclesiae iniqua eduntur. Interrogatus a praeside de sua in his rebus sententia, nihil quidem juri divino contrarii profert, attamen ecclesiam non defendit argumenta adversariorum destruendo et fidem suam ingenue profitendo.

Marius noster multum conversatur cum hominibus diversi generis, ubi non raro accidit, quod eo praesente homines mali gestus et sermones in Deum et ecclesiam contumeliosos effutiant, ita ut aliqui grave scandalum et fidei detrimentum patiantur. Marius in his casibus silentium observat, nec reluctatur Dei honorem tuendo et fidem suam profitendo, etsi spes fructus propter ejus scientiam et dignitatem adsit. Sacrificio missae assistere solet diebus festivis sed rem pro viribus occultando, sicuti etiam s. communionem paschalem in aliena ecclesia suscipit.

Quaesitur:

1. Quando obligat praeceptum fidem externe profitendi?

2. Quid de Marii agendi modo judicas?

3. Quomodo fideles instruendi sunt, ut huic praecepto in augustiis nostri temporis plene satisfaciant?

V Ljubljani, 1. januarja 1915.

† Anton Bonaventura,
škof.

8.

Slovstvo.

Vestnik Dejanja sv. Detinstva. Zvezek 33. Letno poročilo slovenskim deležnikom za leto 1914. Spisal Anton Čadež, škofijski voditelj Dejanja sv. Detinstva. V Ljubljani 1915. Str. 64.

Vsebina: Sv. oče † Pij X. naši mladini. Praznik imena Jezusovega. Deležnikom sv. Detinstva. Vojska in naše delo. Kaj smo dosegli? Misijonska poročila iz Afrike in Azije. Razno. Zanimivo iz misijonov. Izkaz darov, iz katerega posnemamo, da je darovala ljubljanska škofija 3148·54 K, druge slovenske škofije 958·13 K.

Slava presv. Evharistiji. Zbirka 75 evharističnih pesmi za mešani zbor. Zbral in uredil Stanko Premrl. Cena partituri K 6.—, glasovi po 60 vin.

Ta zbirka prinaša 75 novih pesmi na čast presv. Rešnjemu Telesu. Prispevke je poslalo 33 naših najboljših skladateljev. Izbira je torej ve-

lika; vsak kor lahko najde prikladne in vedno uporabne pesmi.

Variationes in divino officio recitando etc. Pustet, Regensburg. Str. 100. Cena vezani knjigi 1·60 K.

Kdor ne kupi novi brevir, mora kupiti to knjižico, da bo mogel od 1. januarja 1915 dalje pravilno moliti brevir.

Die Neuerungen im Brevier. Franz Brem. — Regensburg. Pustet. 1914, S. 184. Cena 1·20 M.

Kratka in jedrnata razlaga vseh določb popravljenega brevirja.

Comes directorii a P. Luchiesio Semler, O. F. M. editus. Str. 12. Cena 12 pfen.

Najbolj pripraven navod, kako naj se brevir moli. Mala knjižica se lahko v brevirju hrani; zelo priporočljiva za tiste, ki ne utegnejo rubrik študirati.

9.

Konkurzni razpis.

Razpisana je bila po okrožnici do 15. januarja 1915 župnija Poljanica (Pöllandl) v novomeški dekaniji.

Razpisuje se župnija Slap v vipavski dekaniji do 31. januarja 1915. Prošnje so nasloviti na kn. šk. ordinariat v Ljubljani.

10.

Škofijska kronika.

Podeljena je župnija Kočevska Planina (Stockendorf) č. g. Ivanu Jaklitschu, župnemu upravitelju istotam, ki je bil 10. decembra 1914 na to župnijo umeščen.

Imenovana sta bila za župna upravitelja gg. Franc Krišche, kaplan v Vodica, za Vodice in Franc Krhne, kaplan pri Sv. Jakobu v Ljubljani, za Vavto vas.

Resigniral je vsled bolezni g. Ivan Mausser, župnik v Poljanici.

Povrnil se je iz vojne službe gosp. Anton Mrkun, župnik na Homcu.

Umrla sta gg. Franc Rakovec, kaplan v Metliki, dne 14. decembra; Janez Zakrajšček, župnik v Vavti vasi, dne 15. decembra 1914 v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji. Priporočata se čast. duhovščini v molitev.

Knezoškofijski ordinariat v Ljubljani, dne 1. januarja 1915.

Vsebina: 1. Litterae encyclicae Benedicti XV. — 2. Vdanostna adresa škofov ilirske provincije sv. Očetu. — 3. Čč. gg. duhovnikom za leto 1915. — 4. Posvetitev presv. Srcu Jezusovemu. — 5. Weihe an das heiligste Herz Jesu. — 6. Birnovanje in kanonična vizitacija. — 7. Konference. — 8. Slovstvo. — 9. Konkurzni razpis. — 10. Škofijska kronika.